

ANEBY GÅRD – JÄRN OCH GRAVAR

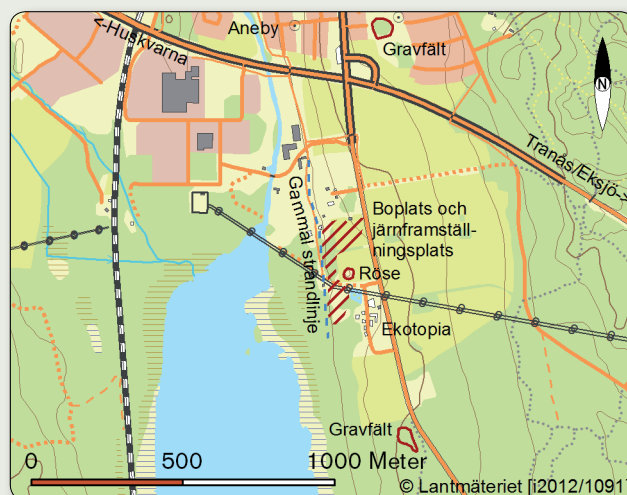
Vid Ekotopia söder om Aneby gård har arkeologer funnit en av länets mest spännande platser där man framställde järn under förhistorisk tid. Det skedde 1996 inför uppförandet av Ekotopia. Platsen hade fångat vårt intresse redan tidigare eftersom den omges av flera fornlämningar. Närmast ligger ett ca 35 meter stort bronsåldersröse och mot norr och söder finns ett par järnåldersgravfält. Järnframställningsplatsen och gravfälten hör sannolikt ihop, det vill säga det var på gravfältet gårdens invånare begravdes under perioden 200–600-talet. Det stora röset är mer än 1000 år äldre.

En guldmedaljong från 300-talet hittades på 1930-talet i en åker i närheten. Medaljongen visar profilen av en romersk kejsare på ena sidan och en spjutbevärpad man till häst på den andra. Runt kejsarbildens finns en bård av tecken. Den visar att det inte rör sig om en ”äkt” romersk guldmedaljong, eftersom dessa skall ha latinsk text. Medaljonger av detta slag var utmärkelser, som kejsaren gav till sina framstående militärer. Aneby-medaljongen har tillverkats i Skandinavien för drygt 1500 år sedan och ägts av en prominent person.

Inför det planerade Ekotopia-bygget 1996 gjorde vi ett antal provgröpar och sökschakt med grävmaskin som ganska snart avslöjade bevarade kulturlager med inslag av järnslag, ugnsfodringar av bränd lera, keramik, brynen, eldskadade stenar m.m. Dessa fynd låg framförallt i anslutning till den gamla strandkanten – Anebysjön sänktes vid mitten av 1800-talet. Men även boplatslämningar som härdar och stolphål i ett förhistoriskt hus hittades. Vi konstaterade att slaggen både hade att göra med själva järnframställningsprocessen och arbetsmoment när det färdiga järnet bearbetades. Kanske är det järnframställningen som skapat välstånd och ställning till den person som ägde guldmedaljongen? Inga spår av boplat eller järnframställningen syns idag ovan mark, de ligger dolda i och under matjorden.

Utsikt från bronsåldersröset, ett av länets största med en diameter på närmare 35 meter. Foto Jönköpings läns museum.

SMULTRONSTÄLLE 47

HITTA HIT

Från Aneby: Kör Storgatan söderut och passera över bron över Lv 132. Fortsätt några hundra meter till Ekotopia. Ett stenkast från Ekotopia ligger det stora bronsåldersröset.

Koordinater:

Bronsåldersröset:

N 6408955/E 489182

(SWEREF 99 TM) // N 57°

49' 20,72", E 14° 49' 4,36"

(WGS84)

Gravfältet, ca 400 meter söder om Ekotopia, består av flera gravhögar och en domarring. Där finns också en hålväg som vittnar om en kanske tusenårig vägsträckning. Foto Jönköpings läns museum.

JÖNKÖPINGS LÄNS
MUSEUM

036-30 18 00 • www.jkpglm.se

SMULTRONSTÄLLEN

Ute i landskapet finns massor att upptäcka! Läns museet presenterar här smakprov på sevärdheter i Jönköpings län med utgångspunkt i kulturmiljöer och kulturarv.

Här finns välkända kulturminnesmärken såsom Habo kyrka och domarringarna i Smålandsstenar, men också mer okända pärlor såsom flottningsslämnarna i Valån och Stengårdshults kyrka. I länet finner vi många spår efter forna tiders människor och verksamheter, allt ifrån slott- och herresäten till övergivna vägbanor och odlingsrösen i skogsmark.

Vår tanke med Smultronställen är att det ska locka till utflykter i kulturlandskapet – där finns vår historia, som tar sig olika uttryck i den fysiska miljön. Det är ett arv värt att uppleva och värna. Under rubriken Smultronställen kommer vi allteftersom fylla på med ännu fler sevärdheter, både för länsbor och långväga besökare. Ju fler som upptäcker dessa pärlor, desto större möjlighet att de bevaras för framtiden.

FAKTA

I Jönköpings län finns över 40 000 registrerade fornlämningar, 87 riksintressanta kulturmiljöer, närmare 130 byggnadsminnen, ungefär 150 kyrkor, 100-talet hembygdsgränder med samlad äldre bebyggelse, ett stort antal industrihistoriska miljöer samt två kulturreservat. Därtill finns också ett stort antal kulturmiljöer med bevarandevärd bebyggelse. En del av dessa kan man få information om via länsstyrelsens och kommunernas hemsidor. Man kan även hitta beskrivningar via de olika hembygdsföreningarnas respektive sidor.

BRA ATT VETA

Tillgängligheten till de olika smultronställena varierar. En del är välskyltade, enkelt tillgängliga och uppfyller krav på parkeringsplatser etc. Andra kräver mer av besökaren, kanske behöver man gå en längre sträcka för att nå sitt mål, ibland är det snarlig skog och väl framme möts man kanske av en trasig skylt (om det ens funnits någon). Platserna bär dock alltid på en spännande och intressant historia.

Notera också att många av de kulturhistoriska byggnaderna är privatägda och endast tillgängliga för exteriör beskådan. Respektera privat tomtmark. Många kyrkor är öppna sommartid. Under andra tider på året brukar man kunna kontakta kyrkvaktmästaren som öppnar upp.

